Број 24. У Темишвару, недеља 24. фебруара (7. марта) 1880. Год. III.

НАРОДНИ ГЛАСНИК.

ИЗЛАЗИ: СРЕДОМ, ПЕТКОМ И НЕДЕЉОМ.
Стаје: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину
На годину: ..... фор. 12
„ по године..... „ 6
„ четврт год. ..... „ 3

За Србију и Црну Гору 35 фран., за Немачку 40 фран., — За Бугарску, Румунију, Грчку, Италију, Русију и Швајцарску 45 фран., за Француску, Енглеску и Америку 50 фр.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА
Temesvár (Josefstadt) Schiffgasse 17.

За огласе плаћа се од обичног реда 6 нов. и сваки пут 30 нов. биљеговина.
Припослано плаћа се од реда 10 нов.
Рукописи се не враћају.

Темишвар 23. фебруара.

Што се више труде европски политичари да докажу своје мирољубље, то је све мутнија ситуасија и све веће неповерење у одржање мира. Слободно се може рећи да од трипајестог лета на овамо, нигда није у Европи владала така неизвесност, нити су игда ратне замке тако укрштале исток и запад, север и југ. Нису то само „две црне пеге" на политичном хоризонту, што задају бриге пријатељима мира. Куд се год окренете, наилазите на мноштво црних пега, далеко већих и опаснијих од оних које је барон Хибнер опазио на поднебљу европском. Те пеге сливају се у облаке, из којих ће једнога дана загрмети ратна олуја, од црвеног мора до атланског океана. Само окрајци европски, стари, преживели и успавани народи, не стрепе од тога страховитог међународног покоља, за који се већ данас ножеви оштре.

Сва спорна питања, што су потекла из берлинског уговора, заплела су се у гордијев чвор, те ће их, на сву прилику, решити мач и бајонет. Грчка краљевина, мучи се, скоро две године, да изнађе пута и начина, како да одрпи од турака онај комад земљишта, што јој је конгрес доделио. Већ не знамо ни броја комисијама, што су тога ради из Атине и Цариграда изашиљане, без икака успеха. Заштита дипломације малаксала је сасвим од како је отступио Вадингтон и сироти грци почињу увиђати, да је само оно сигурно, што је мачем отето.

Црна Гора изгубила је и последње наде у снагу и искрену вољу европске дипломације. Плаво и Гусиње, још је непрестано у турским рукама. Лажљива Порта довија се свакојаким измишљотинама, само да развуче решење овога спора. И она се, ваљда, нада некоме ћелепиру у општој гужви, а европска дипломација храбри је на то већ тиме, што немарно гледа, како цариградске марифетлије вортају цариградску владу, од данас до сутра. Кнез Никола морао је и мора ће најпосле доћи до уверења, да ће се питање о Плаву и Гусињу решити само на оном пољу, на коме је стечено право на анексију тог земљишта. С тога је, ваљда, после дугих преговора о трампи земљишта, црногорски кнез опет остао при своме првом захтеву. Црна Гора тражи оно, што јој је на конгреској карти одређено и остајући при томе, она храни једном изречено право своје; а упуштајући се у погодбе, о размени земљишта, учинила би ону исту погрешку, коју грци већ од лане испаштају. Турске лагарије пресећи ће само црногорски јатаган, а његово време није далеко...

То су већ две црне тачке на источном поднебљу Европе, из којих се може развити ратна олуја, кад год великима буде устребало, да их мали „увуку" у „вртлог ратних опасности."

Таких црних тачака наћићемо доста и у Источној Румелији и Македонији, а и над самом бугарском кнежевином, не плави се чисто и ведро небо. Руски уплив у јужној Бугарској сузбио је све друге утицаје и кнез Богороди, више се обзире на петроградска, него на цариградска упутства. Разгрејани и окуражени руском протекцијом, румелиски бугари не уморно раде на делу народног јединства, а у томе им излазе на сусрет њихова браћа у младој кнежевини. Чим сине пролеће, оживеће с нова устаничке чете и распаљиваће народ за борбу противу турака. На један миг из Русије, та мала варница претворила би се у велики пожар, који би ухватио језгро балканског истока.

Нису дакле само велики и силни, који од рата изгледају решење међународних питања. Европски мир поремећен је шаком херцеговаца. Европски рат неће проћи, без суделовања малих народа, јер тај рат имао би за њих много одсуднији значај, него за велике, уједињене народе. Велики се боре за славу оружја и углед међу државама, боре се често од беса и пустоће, а по некад и само за то, да народима пусте мало крви. Мали се боре, да се од зла бране, или да крвљу својом одкупе отета им добра, или најпосле, да свој народни и државни опстанак осигуравају уједињењем свога растројеног племена.

С тога је врло могуће, да ће они бити авангарда крвавих догађаја у недру Европе, нешто из сопственог побуђења, а нешто као погодно оруђе у рукама силних. Исток је вазда био разбојиште дипломатских и ратних мегдана. Данас је то разбојиште још обилатије запаљивом материјом. Обручи турске царевине попуцали су 1877. год. Један добар ударац довољан је, да развали тај државни склоп, без органичких веза и унутрашње снаге за одржавање држ. јединства.

Народи, који у такој царевини живе, неће мировати, док их год „саблажњава" слабост и разузданост државне управе, а примамљује пламен самосталног народног живота, на огњишту својих сународника.

Источне „црне пеге" не ће исчезнути са балканског поднебља ни онда, ако се на северу и западу Европе разведре облаци, што су се искупљати почели. Нека Бисмарк отступи, нека мирољубиви елементи одрже мегдан у Берлину и Петрограду, нека се у Француској изроде прилике, које не допуштају спољну акцију, на истоку ће се опет вазда наћи сумпоровитог земљишта за ратне експлозије.

Берлински конгрес постарао се је, да уведе неку равнотежу уплива, међу силама, што су на истоку интересоване. Саме пак источне народе, оставио је он су у неком привременом положају, који их непристано дражи да довршe што су отпочели. Црној Гори бацао је на врат Плаво и Гусиње, грцима је отворио апетит на Епир и Тесалију и распалио их противу упорних турака. Међу бугаре је бацио семе незадовољства, давши једној половини бугар. кнеза, а другој султанова намесника.

Докле то стање траје на истоку, питање о миру и рату неће зависити само од Бисмарка, Горчакова и Гамбете. Европа ће са целим својим „мирољубљем" још непрестано стајати пред онаким истим евентуалностима пред којима је стајала и 1875-те године.

У „Голосу" читамо овај поздрав царског јубилеја:

„Царствуй на славу намъ,
Царствуй на страхъ врагамъ!

„У народној химни реч слава није забадава стављена пре речи страх. Учините да народ постане славан и он ће бити страшан непријатељима.

„То је појимао Петар-Велики, када је помакао своју полуазијатску државу међу државе европске, када је хтео да види свој народ као индустријалан народ, богат, добро уређен, као народ, који се користи свим благословима просвете, целим капиталом науке, који су стекли велики народи западни у току векова.

„То је разумевала Катарина II-га, када је писала свој знаменити „Наказъ", одушевљавана највећим творевинама философа XVIII-га века.

„Та мисао обележава велике преображаје онога царовања, чију двадесетпетогодишњицу прослављамо данас ми.

„Даровати грађанску слободу милијунима безправних дотле личности; дати свим поданицима суд једнаки, брзи, правични и благи; избацити из казненог закона постидну телесну казну; призвати све слојеве друштва на суделовање у местној самоуправи и тиме ударити темељ грађанском васпитању рускога народа, стварајући услове,

---

ПОДЛИСТАК.

ОПОРО АЛИ ЈЕДРО.

(Продужење.)

Овај покорни човек се нечујно удаљи, отвори врата од препособља, па ману руком. Ома затим ступи Јоцан у собу и застаде код врата, која се ома за њим затворише.

Јоцанов се робијашки јанкл брже боље свукао, па му се опет његова блуза навукла; само на кратко ошишана коса потсећаше још на место, од куда он долажаше. Па и саму бледоћу, којом тамница своје становнике мала, беше избрисао рад на слободном ваздуху, за који су тога јакога момка употребљавали. Он изгледаше гарав и срчан као игда у своме веку. Јоцан знађаше, кад што приличи; он је бивао пред високом и највећом господом, и више него ико упуштао се он у разговор са старим јунацима. Те тако стајаше он право као свећа поред врати у прописном држању, војничку капу, коју су му такође вратили, држаше у руци поред десне ноге. Он не знађаше, шта ће то све да значи; али светлост ће га већ питати, и тако стајаше он и очекиваше, шта ће то светлост да га пита.

Сто му мука! рече његова светлост, али не Јоцану, већ својој супрузи. Па онда се обрте Јоцану и командоваше: Шест корака напред! Стој! Ти си био војник?

По заповести, светлости.

Где?

У другој гардијској регименти, у првој кумпанији.

То су плодови! рече кнез својој супрузи.

Кнегиња је морала тај политички уздах разумети, али она одговори само пријазним сажимањем рамена.

Кнез погледа опет Јоцана.

Ти си осуђен на три године тамнице.

По заповести, светлости.

И хтео би наравно радо да је се курталишеш. То би могао, кад би ми хтео именовати своје другове, ту мислим оне друге, с којима си ишао у крађу.

Онда ћу морати остати у тамници, светлости.

Зар ти тако слабо мариш да из ње изиђеш?

То не; али, светлости, ако сам дивокрадица, то нисам потказивач, а после, светлости, ја сам увек мислио —

Но, шта си мислио? Говори слободно.

Ја сам мислио: да си ти истражни судац био, не би требао онолико пута носом лупнути о саму ствар, као што је то често бивало, и ти би већ без тога нашао, ди је чвор.

Сасвим онако, што сам казао, рече кнез својој супрузи, обрнув се својим живахним начином њојзи: Хекефениг је магарац.

Да, да, то је он доиста, рече Јоцан.

Кнез се уједе за усне, кнегиња се саже и глачаше своју свилену хаљину.

Просто на просто, рече кнез, ја ћу те помиловати; али истина мора на видик, уколико се она тебе тиче. Ти си при истрази сиочетка тврдио, да први пуцањ није твој био, доцније си то порекао —

Истина је, светлости, а то је доста жалосно, да су они то могли веровати! Са онога места, ди су капу нашли, нисам мого ја пући; пуцањ је моро с оне друге стране доћи. У опклад, да би светлост ома на ту мисо пала.

Манимо дакле први метак, рече кнез, коме тај позив на његову опште познату ловачку вештину врло гађаше; али како је било с оним другим? Куд се лапе денуло, које си ти на Грофовој Провали убио, и где пушка?

Јоцан изгледаше врло збуњен; затим сену из његових сивих очију и он рече: Како ме је светлост једном већ помиловала —

Још не, пријашко мој. (Наставиће се.)

СТЕПСКА РУЖА.

НОВЕЛА.

(Наставак.)

Све је у оној собици дао изменути, да би сећање виконтесино збунио — само врата за стубом, за која је и он сам тек оно вече дознао — беху остала.

Човек са подлим делима и мрачним тајнама зна добро да цени тајне излазе, и не лишава се лако таких драгоцених путева, за непредвиђене случајева, — и зато не беху тајна врата зазидана, о чијем бићу и сама виконтеса — као што њена скорашња приповедања тврђаху — ништа не знађаше.

пред којима се развија узајамно поштовање сталежа према сталежу; ублажити услове војничке службе и засновати дисциплину у војсци, не само на страху, већ и на образованости, која се обилато шири данас међу војницима; олакшати услове штампи и тиме ударити први основ за слободну политичку штампу; дати маха слободноме развоју науке на универзитетима и тиме дати науци онај уплив, који она мора имати у друштву добро уређеноме — така су дела она, због којих прослављамо данас њиховога државног извршиоца. Така су та дела, која су уздигла ступањ поштовања других народа према народу рускоме.

„То поштовање и чини тај страх, о коме помиње народна химна. Ни један народ неће, да га се боје, као што се боје слепе, елементарне, бесне силе. Тако су се некада народи бојали и дивље хорде Атилине, и хорде Бата и Темерлана. Али тај је страх био пролазан, јер је све што су засновале хорде источних завојевача било слабо и нестално. Те су хорде остављале за собом згаришта, лешине, опустошена поља и погажене жетве. Пустошећи и рушећи, оне ништа подизале нису. Те хорде нису стварале народе, који би способни били за грађански живот, који би снаге црпели у својим законима, у својој разумној слободи, у своме поштовању реда, у снажном развићу своје мисли, која испитује тајне природине, те природне снаге претвара у послушне најамнике човекове, организира грађански поредак, који човека управља на стазу моралности и свакога добра.

„Само се таки народи убројавају у историју и дају историји човечан садржај. Имена Атиле, Темерлана и Бата спомињу се онако исто, као лисабонски земљотрес, као чума, као потоп. Али вечан спомен у историји припада оним радницима, који образоваше и уредише народе, као живе наравствене личности, као велике трудбенике на пољу светске историје, који претварају своју земљу у крај удешен за живлење, достојан човека, бића разумнога, слободнога, наравственога.

„Тада народ тај постаје достојан рођеног поштовања, поштовања туђег, докле и оног разумног страха, који уздржава туђинце од нападаја на његова законита права.

„Руски народ руковођен својим владарима, с великом је муком извојевао своју самосталност, ујединио се и јавио се као језгро, око којега се прикупљала друга племена, изгледајући од њега обране и грађанскога поретка.

„Материјална његова снага била је вазда велика; али упоредо са тим присвајањем земаља, с увећавањем становништва и војске, развијала се радња његове наравствене садржине, та велика сила, поред које он лако подноси свакојака искушења.

„Слабо позната, полудивља Московија постаје велика европска држава, чији се глас громко разлеже на већу европских држава.

„Да ли се од Петра Великог започиње та величина и моћ? А ако одговорити морамо утврђујући, онда у чему се састајао поглавити рад Петров, ако не у томе, што је радио, да даде народу свом живот ума, просвете, грађанскога реда, заснованог на великом начелу законитости?

„А сада, што је Русија корачила јаче напред према ономе, како је стајала пре двадесет и пет година назад, што други народи не гледају више на нас као пређе, — чим ћемо објаснити то, ако не ослободитељским преображајима цара Александра II-ог? Не проливају у заман неки непријатељи наши крокодилске сузе због наших узгредних неприлика, доказујући, да Русија није достојна оних преображаја, које је наш цар завео. Они лепо знају, да се у тим преображајима гаји будућа снага рускога народа и руске државе.

„Али ми, који знамо ценити оно што се учинило и који желимо да се то поступно развије даље, ми можемо мирно и од свега срца поновити речи народне химне:

„Царствуй на славу намъ,
Царствуй на страхъ врагамъ!“

Са нишке скупштине.

(XV. седница од 30 новембра 1879.)

Министар унутр. дела: Ја бих молио г. Ранко Тајсића да ми он докаже да не постоји ово што сам ја казао у одговору на ову интерпелацију, па онда да пита друге. (Чује се: тако је.)

Ранко Тајсић: Ја не знам — а пошто правници који су овде ћуте, ја, као неправник обраћам се г. министру правде да ми да обавештења. (Вичу: доста, на дневни ред.)

Борисав Милановић вели да би се радо сложио с попом Милошевићем, у томе што он каже да треба закон да има повратне силе, но само ако ће г. Новак као свештеник да пристане на то, да сви они свештеници, који нису свршили богословију не буду свештеници. (Чује се: врло добро.)

Ђорђе Ђорђевић неће да говори о тој ствари. Држи да данас не може о њој и бити говора. Хоће да обрати пажњу скупштине на то, да је лане скупштина на свом 77 састанку донела одлуку, да само први интерпелант може на одговор министров дати реч (Чује се: то је лане било. Сад не ћемо тако.)

Потпредседник: У име председништва ја ћу да одговорим г. Ђорђу, то: да је она одлука, коју он помиње, вредила само за лањску скупштину. (Чује се: врло добро. Тако је.)

Молим вас хоћемо да решимо ову ствар? Чује се: хоћемо.)

Министар просвете и црквв. дела: Господо! Ја мислим да би овде излишно било да разбирамо да ли овај закон о коме је реч, а то је најновија измена и допуна закона о печатњи, може имати повратне силе. Мени се чини, да закон о печатњи није закон, који се тиче само каквих формалних односаја или права која не би била с материјалном штетом скопчана. Закон се овај тиче таквих радња, у које се често улаже и нешто капитала. Замислите, господо, случај кад би се новине код нас подизале и издавале удружењем — на акције — као што то бива у другом свету; замислите да за издавање једних новина извесно друштво уложи неколико хиљада динара, шта би било, кад би ми на један пут донели нов закон па казали: нико не може издавати новине док не учини ово и ово, а међу тим код тог друштва не би било услова које би ми новим законом тражили. Може ли се на такав случај да примени нов закон, и хоће ли се моћи да призна повратна сила закону, кад се тиме крње стечена материјална права и причињавају извесне материјалне штете. Заиста не. По томе чини ми се, добро су казали неки од г.г. предговорника да се ни најновија измена закона о печатњи односно тога каква треба својства да има уредник новина, не може однети и на лице које је по ранијем закону добило права да може бити уредник и које је то право непрестано вршило. Исто тако, чини ми се да су добро објаснили ствар и они предговорници који су упоређивали овај закон са законом о постављању судија или и професора, за које се звање такође траже извесна својства, и постављају нови услови, кад се нашло да досадањи услови, као научна спрема и т. д. за та места нису довољни, па се тражи од њих сада на пр. већи број год. службе или јача научна спрема, државни испити и т. д. Заиста кад би такви закони имали повратне силе, онда за наше државне установе ми би се нашли у неволи да многе иначе ваљане чиновнике оставимо без занимања, а можда и без леба. Очевидно је да се то не може допустити у добро уређеној држави.

Ја сам само хтео да обратим овим упоређењем пажњу вашу на могућност одвећ строгог и неправичног тумачења закона, који наређује да уредник политичких новина мора да је свршио какав факултет, пошто је данас о томе учињено питање, а није ми намера нити имам узрока, да лично кога оцењујем или кога лично да браним. Господо, оваква одредба стоји и за оцењу професора. Ја вам могу казати да је било случајева, где је врло тешко одредити, да ли је човек, који тражи какво професорско место, свршио факултет или није, јер се из сведоџаба, које донесе често не може то тачно да сазна. Друго је кад човек донесе сведоџбу на пр. од наше велике школе. Ту се већ може знати извесно да је факултет свршио, јер код нас у вел. школи морају да полажу испит. Али ја могу сад да вам наведем случај, где то није могуће определити. Свршио је човек овде гимназију, отишао на страну на какав немачки универзитет и донео отуда сведоџбу да је *слушао* извесне науке, да је уписан био у извесни факултет. По другим државама, већином кад ко тражи службу државну, нарочито виша звања, мора поред извесне школске и стручне спреме да положи *државни* испит, за професоре средњих школа професорски испит, за професора универзитета докторат. Узмите на пр. да имате пред собом уверења да је ко *слушао* предавања на факултету у којој страној држави где би се морао и државни испит положити па тек да се служба добије, а међу тим код нас се државни испит још не ставља као услов да би се ко могао примити у државну службу, но само школски испит и то само до извесне струке. Не изгледа ли вам, да није свагда лако сазнати да ли је ко потпуно свршио факултет или није свршио. С тога ја држим да је и сумњивом случају нарочито кад се не тиче државне службе, већ новинарске радње, и то радње која не почиње сад изнова, но се то затекла боље решити се за ближе сматрање, а не давати закону повратну силу. А за овај случај, по што није ствар чиста и ја бих био у реду оних — као што рече један од посланика — који би се заловољили тиме, што се можемо надати, да ће се приликом вршења закона ићи либералнијим правцем и у овом погледу, те би расправа овог питања излишна била.

Овом приликом могу вам напоменути, да ћу вам и ја може бити још ових седница поднети предлог, који је још пре 4 године спремљен и од скупштине у начелу примљен био: а то је предлог о испитима наставника за средње школе. Међу овима ми данас имамо и млађих и старијих људи, људи с већом и мањом научном спремом. Неки од њих и то млађи наравно полагаће испит, и шта више ја замишљам да и они који су скоријих година постављени за професоре испит полажу. Јер, господо, не можемо оставити ову ствар овако како данас стоји. Ако би се такав предлог за полагање испита усвојио, може се наћи наставника који и неће потпуно одговорити за та звања пошто не би испит положили. И зар ћемо онда у таком случају, господо, рећи за те људе, који су толико година радили још на тако важном месту као што је школа, да ови нису више за службу, пошто нису могли да испуне услове, који би се новим законом за професоре прописали? Ма да сам примљена, да би у том случају била велика корист за школу и наставу, кад би се такви људи, који неби могли да издрже професорски испит ставили у пензију, или им се дала друга служба, — опет у случају немогућности финансијске, или иначе, да то буде, не би те људе могли лишити службе у којој су. То не би могло бити, јер би им се тим вређала њихова стечена права, и јер никакав закон не може имати повратне силе каквог замашаја да стечена права поништи, да људе упропасти. Са овог гледишта, и из ових разлога, господо, ја сам и у питању које се овде заподело, мишљења, да и уреднику „Истока“ неби требало забранити да уређује лист, који већ од толико година, и пре издате најновије измене закона о печатњи издаје и уређује. А наравно и то је моје мишљење, да у сличном случају и у напредак у примени закона о штампи будемо либерални (Вичу: тако је. Врло добро.)

Министар правде. Рад сам да следујем позиву посланика г. Тајсића, и само са правничке стране да искажем своје мишљење о овом питању, о коме се овај претрес поденуо. Нећу да говорим о лицу о коме је реч, него хоћу с правног гледишта да вам објасним ствар. Који су правници, господо, ти знају врло добро, да је између првих начела права и законодавства то: да закони немају повратне силе. (Чује се: тако је.) Свагда кад се неко поставља на какво звање или свагда кад се нешто уређује у држави, зна се под каквим условима то бива, у времену кад се то врши. Кад би и после кад смо нешто извршили под онаким условима какви су постојали, дошли

Луда! Та прво дело њених дркћућих руку беше да тајну справу за отварање пронађе, коју је једва с великим трудом, вештачки скривену под широким оквиром велике слике пронашла.

Племић беше на неколко дана отпутовао, и његов долазак беше у вече очекиван; госпођица Монберова сеђаше у својој собици у доњем спрату, претрпана свилом, тракама, и чипкама, а виконтеса је све тако знала да нареди, да њене брзе руке ни једног тренутка за одмарање не могоше улучити — а Јером, ког је племић са тајним упутством оставио да на његову супругу пази, беше од исте са опроштајним писмом госпођи посланиковици послат, која се још у свом летњем дворцу налажаше.

Виконтеса беше дакле сама, и сигурна да је за неколико часова нико неће моћи у њеном подузећу изненадити.

Она забрави врата од своје собе, баци преко себе дугачак, широк огртач, превуче капуцну дубоко преко чела — и приближи се зидном стубу.

Справа за отварање зазвони и у тај мах изиђе млада госпођа напоље у парак и журно корачаше испод ниско висећих грана од дрва.

Клонећи се брижљиво широких путања, непримећена достигне до баштених зидних вратоца, поред којих друм пролажаше. Прође кроз њи и летећим корацима прелажаше широки пут, који беше оживео коњаницима и коњма.

Нико је не гледаше — а и ко би мого посумњати да овакав огртач лепу и одмену госпођу скрива?

За њом зврјаше фијакер, који се празан у варош враћао, она му махне да стане, уђе унутра, шапне кочијашу неколко речи, који брзо са својим лепим теретом настави пут даље.

Кроз неколко часова вратише се иста кола опет натраг и зауставише се недалеко од малих вратоца, она иста госпођа сиђе се с кола, спусти кочијашу велики златан новац у руку и када се кола у прашини изгубише, уђе она опет кроз мала вратоца у шеталиште и врати се под заштитом прастарих дрва, натраг тајним вратима.

Лако одане, пошто је опет ступила у своју светлу собу, сакрије огртач у један орман и спусти се с књигом у руци на јастуке канабета а листови између њених прстију дрктаху као прут.

Сад наступи вече.

Собарица је само једаред своју собу напустила, и то да занали свеће у своје госпође, и беше одмах отправљена са упутством, да бржљиво даље ради, пошто њене послуге за данас не беху више нужне; затим виконтеса поново забрави врата и узнемирено шеташе горе доле по соби прилежно прислушкујући, док се не зачу тијо куцање на тајним вратима.

Виконтеса отвори и из сена у шеталишту ступе три умотана човека у собу и са учтивим поздравом сакрише се у цветни засен од доксата.

На скоро затим зачује се топот коњских копита на калдрми дворишта и кроз неколко минута доцније лупаше Јером на вратима собице, да преда својој госпођи одговор посланиковице.

Госпођа плем. Мовил одбрави врата, позове га унутра и одма за њим забрави врата.

Он дуго остаде у малој мирној собици, али шта је тамо говорено и рађено, то нико не знађаше. — — —

После неколко часова примети један послужитељ, који је случајно туда пролазио, како је Јером блед између два умотана човека кроз редове племићевих соба пролазио и у његов кабинет ушао, али се тај човек добро чуваше да о том што говори, јер је доста дуго у тој кући био, а да не би знао да је млоги у ону собицу улазио, који је хтео невиђен и непознат остати. —

Један сат доцније — послужитељи скоро сви спаваху, осим вратара у малој придворној собици — зауставише се кола племићева пред великом капијом.

„Где је Јером?“ викне срдито племенити Мовил, пошто је узалуд очекивао да се појави његов поузданик; вратар се пожури на у место закашњеног отвори капију.

„Јером је, господине племићу, пре једно по сата у путном оделу оставио дворац, ја виках за њим „куда се тако жури? но он ми не одговори ништа и ја мишљах да је по налогу милостивог господина отишо.“

Мовил изгледаше за један тренутак сасвим збуњен, но брзо дошавши к себи махне немарно главом и рече „да, збиља, знам већ! Али сад узми једну свећу, јер изгледа као да су они лењивци сви поспали!“

(Наставиће се).

па казали: е, али сад смо паметнији, сад тражимо још тај и тај услов за ово или оно звање — онда, господо, близу је памети да то што хоћемо још као савршеније да примимо може и еме да важи само за унапредак друкче не бива. Помислите само да ли би то човечно и праведно било, да једном човеку, који је под извесним условима који су важили и који су довољни били, постао чиновник, па је као поштен чиновник и човек остарио и већ једном ногом у гробу, да таквом једном човеку повичемо стој, сад по новом закону требаш да имаш још и ове и ове услове?! Заиста то не би било праведно а то и наука осуђује. С тога ја вас молим, да се и при овом питању, о коме сад већате, задржите на путу, који је науком признат и освештан као прави и законити. Немојмо никога да вређамо нити штетимо, него се узајмно поштујмо, па ћемо и ми бити поштовани. Знамо каквој је несрећи неслога водила, па је се клонимо, јер равни узроци и у државном и народном животу равне посљедице стварају као што нам историја сведочи. Као патриоте имајмо ово добро на уму, ако желимо себи добра. (Чује се: Тако је. Доста је говорено.)

Потпреседник. Је су ли господа интерпеланти задовољни одговором? Или је војна скупштина да се још говори (Вичу: нећемо више да се говори. На дневни ред.)

Секретар Ал. Ђ. Поповић рече, да као интерпелант не може да буде задовољан са одговором, г. министровим. Истина вели, да стоји у правном начелу с којим се и он слаже, да грађански закон нема повратне силе. Али не дели мишлење да и кривични закон нема повратне силе. Даље каже, да је грађански закон код нас у више случајева имао повратне силе. Тако неке су зграде имале меанско право но кад је изишао нов закон о меанама оне су изгубиле пређашње право. Наводи да је лане донет закон о воденицама, људи су били стекли права, и по новом закону ако нешто неиспуни губи право на воденицу. Правно је вели начело, да грађански закони немају повратне силе, но само наше законодавство донело је да има повратне силе. Даље изављујући да се не слаже са г. мин. унут. дела односно сеоских дућана вели, да по постојећем закону људи су добили право да држе сеоске дућане, већ су купили плацеве и подигли грађевине, па једанпут изилазе предлози да се сеоски дућани укину и ако се усвоје изгубиће добивено право. Поред овога наводи и то, како ми сами чинимо те закони грађански имају у неким случајима повратну силу и како је закон у штампи прецизно казао, да не може нико уредник бити док све услове у њему означене за уредника неиспуни. Као интерпелант не може никако да буде задовољан са одговором г. министра унутр. дела.

(Наставиће се.)

Из **Пеште** се чује, да ће 8. марта угарска посланичка кућа престати радити због ускршњих празника, које ће празновање трајати до 22. марта. Генерална дебата о буџету тек ће се наступајуће недеље довршити; а специјална дебата ће се одложити до после ускршњих ферија а међу тим ће се претичуће време до ускршњих ферија употребити на обављање мањих законских предлога, међу којима и онај о грбу на банкама. За тих тако кратко срачуњених ферија требају да сврше хрватско-угарске регниколарне депутације расправе о продужењу нагодбе

„Будимпешт. Кор.“ јавља, да ће 24. о. м. краљевински одбор хрватски под претседништвом Крестића своју седницу држати, у којој ће се донети решење за даље поступке. Тај лист држи, да ће та регниколарна депутација чекати на позитиван предлог од новог бана, који ће тад бити предмет саветовања. А по позиву од стране хрватске депутације доћиће и бан у Пешту.

У **Прагу** је умро 21. о. м. др. Карло Сладковски, вођ младоческе странке, у 2 сата по подне у 57. години свога живота. Калуђерица, која га је гледала, беше довела католичког свештеника, да га причести, али га овај не затече више жива. Сладковски је пре 2 године прешао у православну веру, те му се с противничке стране подмеће позивање католичког попа, што је дело оне калуђерице. Младочеси приређују свечан укоп.

Из **Лавова** пољски листови јављају, да је пољски клуб решио у својој последњој седници, да од сад одлучније поступа према данашњој аустриској влади. — Са руске границе се чује, да се услед последњих атентата отештава радницима прелазак у руску Пољску.

Аустро-угарски кругови умирују сами себе, па и друге. Тако је посланик у **Цариграду** изјавио Порти, да последњи немири у Новом Пазару нису били услед арбанаских усељавања. — Такође отуда се јавља, да је у Пловдиву између грчких и бугарских ђака дошло до туче, те је било и обрањавања.

Из **Цариграда** саопштава „Пол. Кор.“ пограничну линију црногорску-турску, коју је султан одобрио и која је већ и италијанском посланику до знања стављена. Та би граница ишла од Секулара до Мокре Планине правцем, како га је берлински уговор одредио, па се продужује од Визитора, и ту цео климентаски предео остаје Турској а Велика и остала српска места долазе под Црну Гору. Отуда иде пруга међу Климентама и Васојевићима ка Планици, одакле пролази међу Калабрај и Скарикавац, па међу Кучком Крајином и Климентама протеже се до под Кангребен на обалу Сема. Одатле пруга иде долином Сема до Јенићупри, остављајући Турској Шипчаник, Брани и Матагош, као и висове истог имена, па досеже скадарско језеро међу Маркоманом и Пула-Груди. те би тако припала места Голобовча, Мала, Балабан, Бичцан и друга Црној Гори, а тако и српски део Плава и Гусиња. „Пол. Кор.“ не јамчи за ова имена, а ми још мање, пошто нам ретко које изгледа могуће онако, како је написано.

Из **Београда** јављају „Политич. Коресподенцији:“ Марић је био ометен због силнога леда на Дунаву, те се тек 19 о. м. могао кренути за Беч. И досадањи српски посланик у Цариграду, Христић, који је преко Букурешта и Оршаве дошао у Панчево, морао је неколико дана да пробави у томе месту и тек је 18-ог могао у Београд да дође рад виђења са његовом породицом. Марић је добио нова наставлења, која му дају овлашћење, да иде до крајње границе у концесијама, које Србија, како у Београду њих схватају, без повреде њених интереса према Аустро-Угарској учинити може, и да конвенцију односно жељезничке свезе закључи. Четири дана устопце држало се министарско веће, под председништвом кнежевим, а наставлења Марићева су плод тих већања. Односно питања о жељезничкој свези, немачки посланик, граф Брај, добиће упутство од своје владе, да аустро-угарске предлоге нарочито потпомаже. Заступници осталих сила неће се плетати у то питање. Србија ће, како се даље јавља, ове године свакако још две радовне скупштине сазвати, да за случај повољног решења садањих преговора у Бечу, жељезничку конвенцију са Аустро-Угарском потврди, онда ће се сазвати велика народна скупштина, да прогласи једнакост свију вероисповеди, управо једнакост јевреја. У осталом то се питање прилично зблажило услед закљученог трговачког уговора са Енглеском, јер по одређењима тога уговора, **енглески поданици у Србији ослобођавају се од војничких дужности, а иначе уживају сва права српских грађана.** Према томе ће многи српски јевреји гледати да ступе у енглеско подaнство. На послетку ће се у септембру сазвати редовна скупштина за расправу својих обичних послова.

О атентату на Лорис-Меликова има врло шарених новости. Пише се, да је нападач хтео још једном опалити на Меликова, али га је он у томе помео. На испиту је рекао, да је покршћен чивутин и зове се Хиполит Младецки. На питање: зашто је хтео убити Меликова? одговорио је: Из начела. И ако Меликова није он убио, убиће га други, или трећи. „Келн. Нов.“ дознају, да је војени суд Младецког на смрт осудио и да буде обешен, те је већ и из Москве позват „фрајман.“ „Пал. М. Газ.“ доноси вест о застрашености, која је у царевој породици завладала, те су га сви умолили, да ради себе и своје околице отступи од владе и преда исту престолонаследнику. Због тога, што је Младецки као заточеник из Сибира побегао, па га полиција ипак није могла као подозрива у очима имати, чинпле су се истраге и по министарствима, те се према томе и јавља немачким новинама, да је 20. о. м. уапшен један престојник у министарству унутрашњих послова, и одмах затим снађе иста судба и многе друге чиновнике тога одељења. Уверава се даље, да је полицији пошло за руком, да повхата конце завереницима, од којих су неки високи чиновници и прави државни саветници. У такозваној милијунској улици чињење су истраге и млога уапшења тако, да је скоро већ половина становништва те улице у петроп-авловској тврђавици. Вели се, да се при том нашло сила експлодишућих материја, бомба, ракетала и штампаних листова „бунтариских,“ из којих се дознаје, да имају план читаву престоницу у ваздух да распрште. С тога је ушао страх у све петрограђане и јако се селе имућније фамилије — као што се вели — у балтичке провинције, где нихилисте до сад нису још доспеле.

Из **Петрограда** се јавља, да је покушаоц на живот Лориса-Меликова прошлог петка већ осуђен и обешен. Вели се, да је при вешању било грдно много света, али да је поредак свуда одржан.

У **Немачкој**, у изборном срезу глауховo-меранском, победила је 21. о. м. социјално-демократска странка са својим послаником Ауером са 8000 гласова, 3000 више но пређе, када су изабрали претходника овога, Бракеа. То неће свакако значити опадање социјализма у Немачкој.

Из **Париза** јављају: Приликом расправе у сенату о законском предлогу односно слободне наставе, рекао је министар просвете Ж. Фери у одбрану тога предлога, да је предлог поникао из политичких назора. Језуитске конгрегације су стална завера противу државе, која у стварима где се тиче морала и политике не може бити равнодушна. Фери пориче, да је хришћанска настава у опасности, јер постоји до 120 заведења, којим управљају свештеници и многе овлашћене конгрегације. Конгрегације (братства) које нису овлашћене, не траже овлашћења за то, што би онда морале поднети своје уставе, и што би да остану изван домашаја француских закона. Министар доказује, да је положај језуита у Француској био вазда незаконит. Расправа још није свршена.

Из **Париза** се јавља, да су акта руске владе, која је ова Француској ради издаје Хартмана предала, — издата Хартманову заступнику Енгелхарду. У њима се криви уапшеник због покушаја, да железницу из њеног колосека избаци, а о атентату на цара нема ни спомена. Разуме се, јер како би се иначе „окачествовао“ простим злочинцем. — Међутим „Лантерна“ и „Мотдордр“ објављују прокламацију руског револуционог извршног одбора на француски народ, у којој позива, да не дозволи издавање Хартмана. — Такође тамо стигла је вест о најновијем атентату на шпанског краља Алфонза, али се одмах и побила од стране шпанског посланика.

„Преса“ добија из **Лондона** извештај, који тврди, да је поравнат пут за пријатељско споразумљење између Енглеске и Русије с погледом на средњо-азитске прилике. Вели се у том извештају, да ће то споразумљење у томе бити, што ће Русија одустати од даље експедиције против Мерва, а Енглеска од анектације Херата, пошто су наступиле тешкоће — како тај извештај даље вели — у погледу услова ради поседнућа Херата.

ДОПИСИ.

×. **Москва** 19-ог фебруара 1880.

И ево, дочекасмо! Дочекасмо радосни за васколики народ руски дан: ми прослављамо милу свакоме русу двадесетпетогодишњицу племените службе отачаству, најплеменитијега међу монарсима! Па даље, даље нека је од нас, бар на данашњем дану, свака туга и суморност! Једнодушно се данас сви у Русији уједињујемо на молитву, молећ преблагога, да залије својом милошћу дичну поглавицу дичне и велике Русије, која и нас, браћу своју, никада на невољи оставила није!..

Доживели смо до историског момента: десет векова су прошла преко историских судбина ове земље и ово је сада први пут, како торжанствено прославља слободни руски народ јубилеј свога државног господара.

Москва ликује. Сви смо ми данас у њој и душом и мислима, са дичним владаром ове земље: данас само он царује у срцима нашим; данас само његов лик усхићава, буди у срцима нашим низу лепих осећаја, у њему данас сваки рус оличава славну прошлост проживелих двадесет и пет година.

Шта је одушевљавало на велика дела посиоца угледа ове земље? Љубав према отачбини, љубав према народу, љубав према правици, према свему, што се називље чисто, поштено, према свему, што је у стању да узвиси човечију особност, према свему, што се зове слобода, напредак — ето то су велики покретачи великих дела првога слуге своме отачанству, кога данас благодарна Русија поздравља са свију страна, — па не само Русија, већ смело смем рећи и цело благодарно славенство, па ма где оно било.

Сада нам падају на ум стихови Риљејева, којима је поздравио имендан престолонасљедника Александра — детета, те му преко прамајке саветује, да пошто је

Духъ необузданный свободы
Уже возсталъ противъ властей;
Смотри — въ волненіи народы,
Смотри — въ движеніи сонмъ царей!
Быть можетъ, отрокъ мой, корона
Тебѣ назначена творцемъ:
Люби народъ, чти власть закона,
Учись заранѣ быть царемъ.

он треба да зна, да му је дужност

— — — — благотворить народу
Его любви въ дѣлахъ искать;
— — — — — — — —
Дай просвѣщенные уставы
Въ обширныхъ Сѣверныхъ странахъ,
Науками очисти нрави
И вѣру утверди въ сердцахъ.

Па онда:

Люби гласъ истины свободной,
Для пользы собственной люби,
И рабства духъ неблагородный,
Неправосудіе истреби.
Будь блага подданныхъ ревнитель:
Оно есть первый долгъ царей,
Будь просвѣщенья покровитель —
Оно надежный другъ властей.

А што је најглавније:

Старайся духъ постигнуть вѣка,
Узнать потребность Русскихъ странъ;
Будь человѣкъ для человѣка,
Будь гражданиномъ для гражданъ;
Будь Антониномъ на престолѣ,
Въ чертогахъ мудрость водвори —
И ты себя прославишь болѣ,
Чѣмъ всѣ герои и цари.

И песников глас није остао глас вапијућег у пустињи. У своје време, њега су многи чули, многи су га и пречули,

па и исмејали; али онај, коме се тај глас управљао, он га је чуо, он га је к срцу примио и — Русија је данас срећнија, но што мисле сви јавни и тајни душмани њени понасоб и славенски у опште. Злопоглеђа и у јајету длаке налази, па и у Русији се зар на много још прстом показати може, што се исправити и дотерати, или и сасвим уништити треба; али где је те државе на свету, у којој се одомаћила срећа и задовољство, неограничена слобода и неумитна правда?! Душмани ове земље знају сваки час, да је износе као варварску, јер самодржавну, као тиранску, јер парламент у њој народну судбину не решева; а овамо не виде, да у њиховој земљи парламенти одигравају и напред скројене комендије, да у последњој линији, неприкосновеност владарска ништа друго није до аутократство, али замаскирано и забуљено, дакле и штетније и опасније од одређеног и искреног....

Нека је благословен овај час, када је свети Кремаљ први пут одјекнуо од одушевљеног усклика народњега, кога изазва глас о рођењу порфирородног младенца! Тада се родио народу ослободитељ и ослободитељ браће своје на далекоме југу, тада се родио пријатељ човечанства, велики сувремени реформатор!.. И с тога — благослов божи нека се излева још за дуго над освећеном главом помазаника свога! А душмани његови и славенски нека се распу и нека као прах одлећу пред њим они који му зло желе!..

ТЕЛЕГРАФСКЕ ДЕПЕШЕ.

Беч, 23. фебр. — У Петрограду јуче у ¼ 12 сати обесише Младецког, који пред силним светом изјави, да је само народни спас имао пред очима. Лорис-Меликов поделио град на 90 делова, од којих сваки стоји под надзором два војена и једног цивилног чиновника. Објављено протеривање свију оних, који за 24 сата не докажу од какве зараде живе; па ипак престолонаследник добио писма, у којима му се смрћу прети. — Из Париза глас, да су код руског ген. адвоката, који је тамо због Хартманове издаје стигао, била два члана руског револуционарног одбора, који му смрћу припретише, ако буде настајао на изведењу своје мисије. — Тамо стигао очекивани брод са помилованим комунарима. — Због леда на Дунаву тек јуче Марић и Кристић пођоше из Београда за овамо.

РАЗЛИЧИТО.

□ Хрватско светојеронимско друштво држало је 17. јан. о. г. своју XII. главну скупштину, на којој беху поред све оштрине зимске 50 чланова присутних. Тенденција овога је друштва еминентно хрватско-католичка, али примера ради вредно је навести нека дата, која обележавају скроз јаку заузимљивост и интензивну радљивост чланова и друштва, које би нама србима за узор служити могле. Из извештаја за 1879. годину видимо, да је те године број чланова порасао са 502 нова на број од 4959 чланова (према прирасту 1878. од 217 чланова). Крајем те године било је имаовно стање: Благајна 58.642 фор. 65 нов., заклада за награду писаца 56.770 ф. 41 нов., Душана Котура 3514 ф. 12 н., Антуна Јакића 533 ф. 35 н. — свега 68.360 ф. 53 н., а дугује 660 фор. 93 н. Те године издало је друштво „Даницу" за 1880. (календар у 18.000 пример.), једну побожну књигу (у 8000 пр.), „Говедарство" (у 8000 прим.) и „две приче из повесн. Хрватске и из околице крижевачке" (8000 пр.). Награде писцима издато само 230 фор. А чланарина износи 5 фор. У рачуну о приходу палазимо, да су 3220 ф. 50 н. утекли од вечитих чланова, 183 ф. од годишњих, 570 ф. као дарови, 2309 ф. 54 н. као камата на главницу, 2783 ф. 94 н. од распродаје друштвених књига. Заиста вредан пример.

⁂ Средње школе у Хрватској. Ђака у тим школама у цивилној и крајишкој Хрватској има свега 3172 а трошак на школе 251.179 ф., те долази на 1 ђака 79 ф. 19 н. Гимназиста у цивилној бановини има 2029 ђака са 138.433 фор. укупно трошка: у Крајишкој 355 ђака са 30.330 фор. трошка — те на цивилног ђака долазе 68 ф. 23 нов. а на крајишког 89 ф. 43 н. трошка. Реалаца у провинцији 306 са 36.371 фор. трошка; у Крајини 482 ђака са 46.045 ф. трошка — те на провинцијалног реалца долази 118 фор. 86 нов. а на крајишког 100 ф. 84 н. просечна трошка. Укупни трошак на средње заводе цивилне Хрватске је 174.804 фор. крајишке 76.375. При чему ипак изалази да Крајини боље са реалкама стоји но провинција. Поједини заводи су овако распоређена по овим местима, а са дотацијом; **гимназије** вел. Загреб 629 ђака 30.554 ф., Вараждин 304 са 21.058., ф., Осек 290 са 20.276 фор., Пожега 176, 13.037 фор., Карловац 155, ф. 12.480, Карловци 176, ф. 14.944, Винковци 179, ф. 15.386, Река 183, ф. 16.187, Сењ 158, ф. 16.480. **Гимназија нижа**, у Беловару 134 ђака са 8361 ф. **Реалке више**: Загреб 201, фор. 21.593, Осек 105 ф. 14.778, Раковац 154, ф. 17.789. **Реалке ниже**: Госпић, Петриња, Митровица и Земун 328 ђака са 28.256 фор. трошка.

△ Међународне изложбе множе се. Сад и Њу-Јорк хоће своју изложбу и то светску изложбу да приреди. Покрет у тој цели напредује јако. Гувернери многих држава наименовали су већ комисаре и изјавили су своје одобравање томе пројекту. Прави ће се покушај, да се савезничка влада побуди, да ту ствар у своје руке узме.

⁂ Преповедају сада ову анегдоту о цару руском Александру. Онога вечера, када се десила експлозиција у зимњем дворцу, дошао је у двор старина, кнез Суворов, унук знаменитог генерала царице Катарине и цара Павла, који је код цара Александра врло добро примљена личност, јер цар с њим свако вече игра партију две виста. Кад је кнез Суваров дошао у двор, застао је у њему све у највећем нереду. Он похита цару и нађе сву царску породицу у једној дворани на окупу. После неколико речи о ужасном дешају рече цар Александар II-ги, који је једнако био врло миран, кнезу: „А како би било, да одиграмо сад нашу партију виста?" И они оба заседоше и цар је мирно одиграо две партије; а онда махну карте и рече: „Хоћу да посетим рањенике. Чекајте ме!" Мало после дође цар назад, заседе опет са кнезом Суваровом за сто, и одигра још две партије с њим.

═ Чувени бечки адвокат, Др. Најда, характерише овако одношај између оптуженог и браниоца, дајући тако интересантан психолошки податак из своје практике. Ево најважнијих места из његовог предавања:

„Мислио би човек, да се одбрана ограничава само на браниоца по позиву. У ствари, сваки има права на то име који год се за право заступи. У том смислу је Волтер спашавајући част несрећној жртви правосуђа, Жану Каласу, био браниоц; у том је смислу браниоц Шмерлинг, творац аустриске пороте, и Хије, који је раскинуо окове осуђеницима и поново им отворио пута, да се у друштво вратити могу. Браниоцу пак није дужност само да се заступи за невиност, његова је дужност да изазове у кривцу и последњу клицу човечности, која се и у највећем злочинцу налази. Тома, убица толиких људи у бременском пристаништу, био је нежан отац, Симера брижна мајка, а Францескони је ступио на стазу злочинства, што једном маленом створу, коме је он живот дао, није био у стању поштеним начином живот да одржи. Али браниоц не сме на свој углед да заборави, он не сме да буде плаћена машина, не сме савест и част своју да продаје. Браниоц, који кривца претставља као невиног, који правду гледа да обмане, поступа по мом схватању непоштено; он сам себе тим уврштује у преступнике. Окривљеник поштује положај браниочев, он крије пред њим своје грехове, као и пред судијом, а ја незнам ни један случај, да је какав кривац покушао, да ми своју кривицу искрено исповеди. Било је много случајева у мојој практици, где ја сам знао нисам, је ли мој заштићеник прав или крив. Тако ми се десило и у парници кројача Винклера. По изреченој пресуди, ја одох осуђеноме, у намери, да га тога ради упитам. Али ми се и тада клео, да је невин, и ја нисам могао загонетку да решим. Када се браниоц убеди о кривици свога заштићеника, онда му је сва дужност, да изнесе олакшавајуће околности у корист његову, које се проналазе у побуђајима преступнога дела. Чини ми се да треба овде да напоменем као важност један случај младићске лакомислености. Син једнога имућног човека из Галиције, свршио је овде у Бечу са успехом философску струку. Он је желео јако да стече једну библиотеку. Али отац му за библиотеку није давао новаца. Што младић није могао поштеним начином да стекне, покуша да стекне преступнички. Он је водио једног свога беспосленог рођака код различитих трговаца, код којих је име његовога оца у поштовању било, и претстављао га као трговца из Русије. Услед те препоруке рођак његов стаде излагивати од речених трговаца еспапе. Један део новаца од продатих еспапа употребио се на то, да се библиотека састави, а друге је новце рођак сћердавао. Кад рођак остаде чист, онда он поче изнуђивати сретства од философа, а пошто му их овај није могао дати, то рођак оде на суд и испољи пред судом сву преступничку радњу. Философа осуди суд на најблажију казну. Али из апсе своје он је писао сваке недеље философске чланке, које је један човечан судија шиљао листу „Wiener Abendpost" без да је казивао име писца. Лист је те чланке драговољно примао. Философ је за своје знање имао од чести да захвали оној библиотеци, због које је у апси лежао. — Али ја сам имао случајеве, где су моји заштићеници осуђени били, ма да сам ја потпуно уверен био о њиховој невиности. Напоменућу овде само парницу Катарине Штајнерове, која је пре кратког времена толику грају начинила. Оптуженица се радовала рочишту као каквом празнику, јер се надала, да ће се њена невиност доказати. Она је, као што се зна, сама себи јако наудила својим понашањем. Ма да сам је толико опомињају, она је кокетирала једнако са публиком. Сутра дан, на другој расправи, хтело јој се, да у судницу уђе са белим велом на лицу. Ја сам је одговорио, да то не чини. Други дан у јутру знала се она прикрасти у судницу тако, да је ја нисам ни опазио, и заиста, на глави јој је био забрањени вео. При свем том, ја још и данас верујем, да она није учинила ону кривицу, због које је осуђена и ја бих се радовао, када би то једном и посведочило."

Др. Најда је говорио ово на предавању, које је држао у корист академиске читаонице. Слушаоци су га обосипали живим одобравањем.

△. О Хиполиту Младецком, покушаоцу на живот генерала Лориса-Меликова, дознаје се сада ово: Младецки је родом из округа слузког у губернији минској. Он је свршио гимназију у Минску врло хрђаво, тако, да је узаман путовао у Петроград, где је мислио на универзитет да ступи, јер га одмах искључише. Полицији је пао у очи због тога, што је пре неког доба више пута обилазио около зимњег дворца и врло га пажљиво као проучавао. Пошто су узели од њега потпис, да у Петроград неће више долазити, њега прогнаше из вароши и он оде у своју постојбину. Ту он украде из полиције револвер, с којим је покушај учинио. Он је живио у Петрограду у Галерној улици под именом Молозова. Да смерени атентат изврши о прослави није нашао прилике, пошто Лориса-Меликова није лично познавао. Претпоставља се, да су његови сукривци око њега били у оном часу, када је он покушај учинио, који су му графа показали. Истрага је вођена најенергичније, њега су непосредно испитивали. Судија, Книрим, коме се истрага поверила повео је истрагу још истога дана око 9 сахати, 7 сахати после покушаја. Око 10 сахати био је испит свршен. Државни тужиоц Плеве потврди тужбу и посла је графу, коме у власт спада, да парницама о политичким преступима правац одређује. Око пола ноћи предадоше се акта војеном окружном суду. У четвртак око 10¾ сахати у јутру отвори се заседање. Као тужилац био је војени државни тужилац Ахшарумов, саслушали се 10 сведока. Онда дођоше на ред изјашњења туженога, говор тужиоца и браниоца. Младецки је порицао суду надлежност, понашао се грубо, безобразно и није хтео пред судом да стоји. Одмах после подне беше изречена пресуда: да се кривац обеси.

+ Из Женеве се јавља, да је Вјера Засулић тамо настањена и бави се са књижевним радом и сарадница је на радикалном листу „Револте". Најновији њен излет у Цирих могао је дати повода власти, да мисли да она иде у Русију.

═ Поджупан тамишке жупаније, Ладислав пл. Рет, убио се ноћу између 22. и 23. о. м. на своме добру „што му је живот досадио," како вели у свом писму зету своме.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— У следећем доносимо оглас једне књиге, која обећава, да ће бити од особите важности по сваког мислећег човека. Дело ће се звати: **Свет и човек с гледишта сувремене науке.** Ова књига говори, како је постала васеона, живот на земљи, а како човек у органском свету и најзад, његова култура и цивилизација, — све с гледишта сувремене науке. Општи закон свију тих постања, то је: закон напредног развића. Тај закон влада и друштвом људским. Други закон тога друштва јесте: закон физиолошке поделе рада код индивидуе стоји у супротност са економном поделом рада у друштву. Ту супротнос није извео на чисто, да не кажемо, није приметио готово ни један биолог, па ни сам ђениални *Хекел*. На основу ових закона, све културе свију народа и сваког времена, само су *прелазне* природе, а имају значаја за напредак цивилизације у толико, у колико служе као основа бакве, са које се критичка мисао отискује у поље друштвених појава, да тражи истину и правду, и у колико оне карактеришу историјске тренутке развитка мисли, — тог једино стварног елемента сваке цивилизације. На основу истих закона, све културе морале су се мењати, и, мењале су се; па дакле, и супремена култура мора се променити. То је основна мисао о култури и цивилизацији. Имена: *Дарвин*, *Хекел*, *Уелес*, *Молешот*, *Фокт*, *Бихнер*, *Грове*, *Тиндал*, *Секи*, (Secchi), *Бокл*, *Дрепер*, *Миртов*, — довољно јамче за ваљаност овога дела. Уз књигу иду и 4 велике таблице, које својим општим прегледом, веома олакшавају и расветљују постање и разлике у анатомском, ембриолошком и палеонтолошком развићу органског света у опште, а човека на по се. Нарочито генеалошко дрво о постању свеколиког органског света, веома ће осветлити поступни, дуги и спори развитак тога света, а у њему — човека. Књига ће изнети до 30—32 штампарских табаки на финој сатинираној артији, у формату велике осмине. Цена је књизи 4 дин. за уписнике, а 6 дин. за неуписнике. Рок претплате траје до 1. марта тек. године. Молимо све пријатеље науке и истине, нарочито гг. професоре, учитеље, окладину и остале, којима лежи на срцу напредак нашега подмлатка на пољу науке и наше природњачке књижевности, да се заузму око скупљања претплатника и што пре пошљу број уписника.

Број уписника ваља слати браћи С. Таушановића у Београду. Чим се јави толики број уписника, да се подмире најнужнији трошкови око штампања, дело ће ући у штампу. — Господи скупљачима претплате дајемо једну књигу на десет скупљених или новце за њу.

Курс бечке берзе од 23. фбр. (6. мар.)

Ц. к. Дукати	ф.	5·52
Сребро	„	—.—
Наполеони	„	9·46
Немачки марак	„	58·25
Лондон	„	118·35
Деонице аустр. народне банке	„	830·—
Темишварске растеретнице	„	87.50

Одговорни уредник П. Јовановић. Власник штампарија „Народног Гласника". Штампарија „Народнога Гласника."